

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატამ მნიშვნელოვანი განმარტება გააკეთა იძულებით გადაადგილებული პირის - დევნილის სტატუსის მინიჭებასთან დაკავშირებით (საქმე №ბს-348-345(კ-11)).

საკასაციო სასამართლომ „იძულებით გადაადგილებულ პირთა – დევნილთა შესახებ“ საქართველოს კანონის საფუძველზე განმარტა, რომ აღნიშნული კანონით გათვალისწინებული ზოგადი წესის მიხედვით, სამინისტრო დევნილის სტატუსის მაძიებლის, დევნილად ცნობისა და დევნილის სტატუსის მინიჭებაზე უარის თქმის შესახებ გადაწყვეტილებას იღებდა განცხადების წარდგენიდან ერთი თვის ვადაში. თუმცა, საკასაციო სასამართლომ ყურადღება გაამახვილა იმ გარემოებაზე, რომ აღნიშნული კანონის მე-2 მუხლის მე-9 პუნქტი ითვალისწინებდა გამონაკლის შემთხვევას, კერძოდ, ამ კანონის პირველ მუხლში განსაზღვრული მიზეზების გამო მოსახლეობის მასობრივი და ექსტრემალური გადაადგილების დროს დევნილის სტატუსის მინიჭება ხდებოდა დაუყოვნებლივ.

საკასაციო სასამართლომ არ გაიზიარა კასატორი მხარის პოზიცია იმ საკითხთან დაკავშირებით, რომ აღნიშნული ნორმა გულისხმობდა სამინისტროს ვალდებულებას იძულებით გადაადგილებულ პირისათვის დევნილის სტატუსი მიენიჭებინა ავტომატურად, მისი მხრიდან ყოველგვარი ნების გამოვლენის გარეშე.

საკასაციო სასამართლომ მიუთითა „იძულებით გადაადგილებულ პირთა დევნილად ცნობის, დევნილის სტატუსის მინიჭებისა და დევნილთა რეგისტრაციის წესის, იძულებით გადაადგილებული პირის – დევნილის მოწმობის ფორმის, მოწმობის დებულებისა და ანკეტის ფორმის დამტკიცების თაობაზე“ საქართველოს ლტოლვილთა და განსახლების მინისტრის 2007 წლის 1 ნოემბრის №124 ბრძანების მე-2 მუხლზე და აღნიშნა, რომ პირს დევნილად ცნობისა და დევნილის სტატუსის მინიჭების შესახებ წერილობითი განცხადებით უნდა მიემართა სამინისტროს ან მისი ტერიტორიულ ორგანოსათვის. განცხადებელს განცხადების წარდგენიდან 10 დღის ვადაში დევნილად ცნობის საფუძველთან დაკავშირებით შეიძლება ჩატარებოდა გასაუბრება.

საკასაციო პალატამ განმარტა, რომ აღნიშნული ნორმა აწესრიგებდა დევნილის სტატუსის მინიჭების ზოგად პროცედურას. ამავე ბრძანების მე-3 მუხლი კი არსებითად გამომდინარეობდა „იძულებით გადაადგილებულ პირთა – დევნილთა შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-2 მუხლის მე-9 პუნქტიდან და განსაზღვრავდა, რომ მოსახლეობის მასობრივი და ექსტრემალური გადაადგილების დროს დევნილის სტატუსის მინიჭება ხდებოდა დაუყოვნებლივ, პირადობის დამადასტურებელი დოკუმენტისა და პირთან გასაუბრების საფუძველზე.

ამდენად, საკასაციო სასამართლომ მიიჩნია, რომ აღნიშნული ნორმა გულისხმობდა დევნილის სტატუსის არა ავტომატურ რეჟიმში, არამედ იძულებით გადაადგილებული პირის მხრიდან ნების გამოვლენის შემთხვევაში, პირადობის მოწმობისა და მასთან გასაუბრების საფუძველზე შემჭიდროვებულ ვადაში მინიჭებას.

ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატა
შემადგენლობა:

თავმჯდომარე   მაია ვაჩაძე (მომხსენებელი)
მოსამართლეები: ნინო ქადაგიძე
                                  პაატა სილაგაძე

სხდომის მდივანი – ნინო გოგატიშვილი

კასატორი (მოსარჩელე) – გ. ც-შვილი; **წარმომადგენელი** – ნ. ბ-ძე

მოწინააღმდეგე მხარე (მოპასუხე) – საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა, განსახლებისა და ლტოლვილთა სამინისტრო; **წარმომადგენელი** – ლ. ბ-ძე; ა. ხ-შვილი

გასაჩივრებული განჩინება – თბილისის სააპელაციო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2010 წლის 21 დეკემბრის განჩინება

სარჩელის საგანი – ინდივიდუალურ ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემის დავალება, სახელმწიფო შემწეობის დანიშვნა, ზიანის სახით – მიუღებელი სახელმწიფო შემწეობის ანაზღაურება

ა ღ წ ე რ ი ლ ო ბ ი თ ი   ნ ა წ ი ლ ი:

2010 წლის 9 ივნისს გ. ც-შვილმა სასარჩელო განცხადებით მიმართა თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიას, მოპასუხის – საქართველოს ლტოლვილთა და განსახლების სამინისტროს მიმართ.

მოსარჩელის განმარტებით, 2008 წლის აგვისტოს ომის შედეგად, იგი იძულებული გახდა დაეტოვებინა მუდმივი საცხოვრებელი ადგილი და გადაადგილებულიყო საქართველოს ტერიტორიის ფარგლებში.

მოსარჩელემ აღნიშნა, რომ იგი რეგისტრირებული იყო სამოქალაქო რეესტრის სააგენტოს იძულებით გადაადგილებულ პირთა მონაცემთა ერთიან ბაზაში და ცხოვრობდა დევნილთათვის განკუთვნილ დროებით საცხოვრებელში.

მოსარჩელის განმარტებით, მან 2010 წლის 20 აპრილს განცხადებით მიმართა საქართველოს ლტოლვილთა და განსახლების სამინისტროს და დევნილის სტატუსის მინიჭება მოითხოვა. სამინისტრომ ზემოხსენებული განცხადება დატოვა უპასუხოდ, რაც საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის შესაბამისად, განცხადების დაკმაყოფილებაზე უარის თქმას ნიშნავდა. საქართველოს ლტოლვილთა და განსახლების სამინისტროს უარი „იძულებით გადაადგილებულ პირთა-დევნილთა შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-2 მუხლის მე-12 პუნქტის შესაბამისად, მოსარჩელის მიერ გასაჩივრდა სასამართლოში.

მოსარჩელემ აღნიშნა, რომ 2006 წლის 6 აპრილს „იძულებით გადაადგილებულ პირთა-დევნილთა შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-2 მუხლის

მე-9 პუნქტში შესული ცვლილების თანახმად, ამ კანონის პირველ მუხლში განსაზღვრული მიზეზების გამო მოსახლეობის მასობრივი და ექსტრემალური გადაადგილების დროს დევნილის სტატუსის მინიჭება ხდებოდა დაუყოვნებლივ. ამავე კანონის მე-5 მუხლის „ა“ ქვეპუნქტში განხორციელებული ცვლილების თანახმად კი დევნილი იღებდა ყოველთვიურ შემწეობას. მოსარჩელის განმარტებით, სამინისტროს მიერ კანონით დაკისრებული ვალდებულების შეუსრულებლობის გამო მას მიადგა მატერიალური ზიანი, კერძოდ, დაუყოვნებლივ არ მიენიჭა დევნილის სტატუსი და შესაბამისად, არ დაენიშნა სახელმწიფო შემწეობა.

აღნიშნულიდან გამომდინარე, გ. ც-შვილმა მოპასუხისათვის დევნილის სტატუსის მინიჭების შესახებ ახალი ინდივიდუალურ ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემის დავალდებულება, შემწეობის თანხის დანიშვნა და საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის 208-ე მუხლის საფუძველზე, ადმინისტრაციული ორგანოს მხრიდან მიყენებული მატერიალური ზიანის – მიუღებელი შემწეობის თანხის 2008 წლის სექტემბრიდან ანაზღაურება მოითხოვა.

თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2010 წლის 10 სექტემბრის გადაწყვეტილებით გ. ც-შვილის სარჩელი დაკმაყოფილდა ნაწილობრივ; საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის 23-ე მუხლის შესაბამისად, მოპასუხეს – საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა, განსახლებისა და ლტოლვილთა სამინისტროს საქმისათვის არსებითი მნიშვნელობის მქონე გარემოებათა შესწავლისა და გამოკვლევის შემდეგ, გ. ც-შვილისათვის დევნილის სტატუსის მინიჭებასთან დაკავშირებით ახალი ინდივიდუალურ ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემა დაევალა; დანარჩენ ნაწილში მოსარჩელეს უარი ეთქვა სარჩელის დაკმაყოფილებაზე.

საქალაქო სასამართლომ დადგენილად მიიჩნია, რომ ... ტერიტორიული ორგანოს რწმუნებულის მიერ, 2010 წლის 27 აპრილს გაცემული 554 ცნობის თანახმად, მოქალაქე გ. ც-შვილი 2008 წლის აგვისტოს ომამდე ცხოვრობდა გორის რაიონის, სოფელ ... და მისი ოჯახი შედგებოდა 4 წევრისაგან. საქართველოს მოქალაქის პირადობის მოწმობით დასტურდებოდა, რომ მოქალაქე გ. ც-შვილის მისამართი იყო გორის რაიონი, სოფელი .... ამასთან, საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს სამოქალაქო რეესტრის სააგენტოს 2009 წლის 9 სექტემბრის 01/12-09-18103 წერილის თანახმად, გ. ც-შვილი და მისი ოჯახი რეგისტრირებული იყო იძულებით გადაადგილებულ პირთა მონაცემთა ერთიან ბაზაში, როგორც საკომპენსაციო თანხის მიმღები ოჯახი. მისი ოჯახის მონაცემები ლტოლვილთა და განსახლების სამინისტროს 2009 წლის 27 თებერვლის 01/12-09-3964 წერილით გადაეგზავნა.

საქალაქო სასამართლომ ასევე დადგენილად მიიჩნია, რომ 2010 წლის 20 აპრილს გ. ც-შვილმა განცხადებით მიმართა საქართველოს ლტოლვილთა და განსახლების სამინისტროს და დევნილის სტატუსის მინიჭება მოითხოვა. საქართველოს ლტოლვილთა და განსახლების სამინისტროს აღნიშნულ განცხადებასთან დაკავშირებით ადმინისტრაციული წარმოება არ ჩაუტარებია.

საქალაქო სასამართლომ „იძულებით გადაადგილებულ პირთა – დევნილთა შესახებ“ საქართველოს კანონის შესაბამისად განმარტა, რომ დევნილთა აღრიცხვა-რეგისტრაციას, დევნილის სტატუსის მაძიებლის დევნილად ცნობასა და დევნილის

სტატუსის მინიჭებას ახორციელებდა საქართველოს ლტოლვილთა და განსახლების სამინისტრო. საქალაქო სასამართლომ აღნიშნა, რომ ხსენებული კანონის პირველი მუხლის თანახმად, იძულებით გადაადგილებულ პირად-დევნილად ჩაითვლებოდა საქართველოს მოქალაქე ან საქართველოში მუდმივად მცხოვრები მოქალაქეობის არმქონე პირი, რომელიც იძულებული გახდა დაეტოვებინა თავისი მუდმივი საცხოვრებელი ადგილი და გადაადგილებულიყო საქართველოს ტერიტორიის ფარგლებში იმ მიზეზით, რომ საფრთხე შეექმნა მის ან მასთან მცხოვრები ოჯახის წევრის სიცოცხლეს, ჯანმრთელობას ან თავისუფლებას უცხო ქვეყნის აგრესიის, შიდა კონფლიქტის ან ადამიანის უფლებების მასობრივი დარღვევის გამო, ან ამ კანონის მე-2 მუხლის მე-11 პუნქტით გათვალისწინებულ შემთხვევაში.

საქალაქო სასამართლომ მიუთითა „იძულებით გადაადგილებულ პირთა – დევნილთა შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-2 მუხლზე და განმარტა, რომ პირი, რომელიც აღნიშნულ კანონში ჩამოთვლილი მიზეზების გამო დატოვებდა მუდმივ საცხოვრებელ ადგილს, დევნილად ცნობისა და დევნილის სტატუსის მინიჭების შესახებ განცხადებით მიმართავდა სამინისტროს ან მის ტერიტორიულ ორგანოს. აღნიშნული კანონის მე-2 მუხლის მე-7 და მე-12 პუნქტების თანახმად, დევნილის სტატუსის მაძიებლის, დევნილად ცნობისა და დევნილის სტატუსის მინიჭებაზე უარის თქმის შესახებ გადაწყვეტილება მიიღებოდა განცხადების წარდგენიდან ერთი თვის ვადაში.

საქალაქო სასამართლომ არ გაიზიარა მოპასუხე – ადმინისტრაციული ორგანოს მოსაზრება იმ საკითხთან დაკავშირებით, რომ გ. ც-შვილის განცხადება არ აკმაყოფილებდა კანონმდებლის მიერ დადგენილ მინიმალურ მოთხოვნებს, რის გამოც არ არსებობდა ადმინისტრაციული წარმოების ჩატარების აუცილებლობა. აღნიშნული მოსაზრების საწინააღმდეგოდ, საქალაქო სასამართლომ მიუთითა საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის 83-ე მუხლზე და განმარტა, რომ თუ განმცხადებელი ადმინისტრაციულ ორგანოს არ წარუდგენდა კანონით ან მის საფუძველზე გამოცემული კანონქვემდებარე აქტით გათვალისწინებულ რაიმე დოკუმენტს ან სხვა ინფორმაციას, რაც აუცილებელი იყო საქმის გადაწყვეტისათვის, ადმინისტრაციული ორგანო განმცხადებელს განუსაზღვრავდა ვადას, რომლის განმავლობაში მას უნდა წარედგინა დამატებითი დოკუმენტი ან ინფორმაცია.

საქალაქო სასამართლომ მიუთითა საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის 96-ე მუხლზე და აღნიშნა, რომ ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ სათანადოდ არ ყოფილა გამოკვლეული საქმის ფაქტობრივი გარემოებები, რაც ამ ნაწილში გ. ც-შვილის სარჩელის დაკმაყოფილების საფუძველს წარმოადგენდა.

ამასთან, საქალაქო სასამართლომ მიიჩნია, რომ სასარჩელო მოთხოვნა მატერიალური ზიანის, მიუღებელი შემწეობის ანაზღაურების ნაწილში არ უნდა დაკმაყოფილებულიყო ვინაიდან, „იძულებით გადაადგილებულ პირთა – დევნილთა შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-2 და მე-5 მუხლების პირველი ნაწილის თანახმად, დევნილთათვის დადგენილი ყოველთვიური შემწეობა გაიცემოდა მხოლოდ იმ პირებზე, რომლებსაც მოქმედი კანონმდებლობის თანახმად, უკვე მინიჭებული ჰქონდათ იძულებით გადაადგილებული პირის – დევნილის სტატუსი.

თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2010 წლის 10 სექტემბრის გადაწყვეტილება სარჩელის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმის ნაწილში სააპელაციო წესით გაასაჩივრა გ. ც-შვილმა, რომელმაც გასაჩივრებული

გადაწყვეტილების გაუქმება და ახალი გადაწყვეტილებით სარჩელის სრულად დაკმაყოფილება მოითხოვა.

თბილისის სააპელაციო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2010 წლის 21 დეკემბრის განჩინებით გ. ც-შვილის სააპელაციო საჩივარი არ დაკმაყოფილდა; გასაჩივრებულ ნაწილში უცვლელად დარჩა თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2010 წლის 10 სექტემბრის გადაწყვეტილება.

სააპელაციო სასამართლომ სრულად გაიზიარა საქალაქო სასამართლოს გადაწყვეტილებით დადგენილი საქმის ფაქტობრივი გარემოებები, მათი სამართლებრივი შეფასებები და საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 390-ე მუხლის მე-3 ნაწილის “გ” ქვეპუნქტის საფუძველზე მიუთითა მათზე.

თბილისის სააპელაციო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2010 წლის 21 დეკემბრის განჩინება საკასაციო წესით გაასაჩივრა გ. ც-შვილმა.

კასატორმა აღნიშნა, რომ 2006 წლის 6 აპრილს „იძულებით გადაადგილებულ პირთა-დევნილთა შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-2 მუხლის მე-9 პუნქტში შესული ცვლილების თანახმად, ამ კანონის პირველ მუხლში განსაზღვრული მიზეზების გამო მოსახლეობის მასობრივი და ექსტრემალური გადაადგილების დროს დევნილის სტატუსის მინიჭება ხდებოდა დაუყოვნებლივ.

კასატორის მოსაზრებით, აღნიშნული ნორმით რეგულირდებოდა განსაკუთრებული შემთხვევა, როდესაც იძულებით გადაადგილებულ პირთა დევნილობაში ეჭვი არ არსებობდა და საჭირო იყო მათი მყისიერი აღრიცხვაზე აყვანა. მითითებული მუხლით დადგენილი იყო სამინისტროს ვალდებულება, დაუყოვნებლივ მიენიჭებინა დევნილის სტატუსი პირისთვის, რომელიც იძულებით გადაადგილდა სამხედრო თავდასხმის გამო მოსახლეობის ექსტრემალური და მასობრივი გადაადგილების დროს.

კასატორის განმარტებით, სამინისტროსათვის ცნობილი იყო გ. ც-შვილის დევნილობის შესახებ. კასატორის მოსაზრებით, სამინისტროს მიერ კანონით დაკისრებული ვალდებულების შეუსრულებლობის გამო გ. ც-შვილს მიადგა მატერიალური ზიანი, კერძოდ, მას დაუყოვნებლივ არ მიენიჭა დევნილის სტატუსი და შესაბამისად, არ დაენიშნა სახელმწიფო შემწეობა.

ამდენად, კასატორმა გასაჩივრებული განჩინების გაუქმება და ახალი გადაწყვეტილებით სარჩელის სრულად დაკმაყოფილება, კერძოდ, საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის 208-ე მუხლის საფუძველზე, ადმინისტრაციული ორგანოს მხრიდან მიყენებული მატერიალური ზიანის – მიუღებელი შემწეობის თანხის 2008 წლის სექტემბრიდან ანაზღაურება მოითხოვა.

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2011 წლის 4 მარტის განჩინებით, საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის 34-ე მუხლის მე-3 ნაწილის შესაბამისად, დასაშვებობის შესამოწმებლად წარმოებაში იქნა მიღებული გ. ც-შვილის საკასაციო საჩივარი.

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2011 წლის 31 მარტის განჩინებით გ. ც-შვილის საკასაციო საჩივარი მიჩნეულ იქნა დასაშვებად საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის 34-ე მუხლის მე-3 ნაწილის „ა“ ქვეპუნქტით და მისი განხილვა დაინიშნა მხარეთა დასწრებით 2011 წლის 28 აპრილს 13:00 საათზე.

ს ა მ ო ტ ი ვ ა ც ი ო ნ ა წ ი ლ ი :

საკასაციო სასამართლო საქმის მასალების გაცნობის, მხარეთა ახსნა-განმარტებების მოსმენის, საკასაციო საჩივრის საფუძვლიანობის შესწავლის, გასაჩივრებული განჩინების კანონიერება-დასაბუთებულობის შემოწმების შედეგად მიიჩნევს, რომ გ. ც-შვილის საკასაციო საჩივარი უნდა დაკმაყოფილდეს ნაწილობრივ.

საკასაციო სასამართლო მიუთითებს საქმის მასალებში ასახულ შემდეგ ფაქტობრივ გარემოებებზე: ... ტერიტორიული ორგანოს რწმუნებულის მიერ 2010 წლის 27 აპრილს გაცემული 554 ცნობის თანახმად, მოქალაქე გ. ც-შვილი 2008 წლის აგვისტოს ომამდე ცხოვრობდა გორის რაიონის, სოფელ ... და მისი ოჯახი შედგებოდა 4 წევრისაგან (ტ. I, ს.ფ. 67). საქართველოს მოქალაქის პირადობის მოწმობით დასტურდება, რომ მოქალაქე გ. ც-შვილის მისამართი იყო გორის რაიონი, სოფელი ... (ტ. I, ს.ფ. 70). საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს სამოქალაქო რეესტრის სააგენტოს 2009 წლის 9 სექტემბრის 01/12-09-18103 წერილის თანახმად, გ. ც-შვილი და მისი ოჯახი რეესტრირებული არის იძულებით გადაადგილებულ პირთა მონაცემთა ერთიან ბაზაში, როგორც საკომპენსაციო თანხის მიმღები ოჯახი. მისი ოჯახის მონაცემები ლტოლვილთა და განსახლების სამინისტროს 2009 წლის 27 თებერვლის 01/12-09-3964 წერილით გადაეგზავნა (ტ. I, ს.ფ. 14). გ. ც-შვილის ოჯახს, როგორც იძულებით გადაადგილებულ ოჯახს მიღებული აქვს დევნილთათვის განსაზღვრული საკომპენსაციო თანხა – 10 000 აშშ დოლარის ოდენობით (ტ. I, ს.ფ. 64-65). ამასთან, გ. ც-შვილის მეუღლეს ლ. ბ-შვილს მინიჭებული აქვს დევნილის სტატუსი და იგი იღებს დევნილისათვის განსაზღვრულ შემწეობას.

საკასაციო სასამართლო ასევე დადგენილად მიიჩნევს, რომ 2010 წლის 20 აპრილს გ. ც-შვილმა განცხადებით მიმართა საქართველოს ლტოლვილთა და განსახლების სამინისტროს და დევნილის სტატუსის მინიჭება მოითხოვა (ტ. I, ს.ფ. 15). საქართველოს ლტოლვილთა და განსახლების სამინისტრომ აღნიშნულ განცხადებასთან დაკავშირებით ადმინისტრაციული წარმოება არ ჩაატარა და განცხადება უპასუხოდ დატოვა (ტ. I, ს.ფ. 64-66).

საკასაციო სასამართლო ყურადღებას ამახვილებს იმ გარემოებაზე, რომ გ. ც-შვილის სასარჩელო მოთხოვნას მოპასუხისათვის დევნილის სტატუსის მინიჭების შესახებ ახალი ინდივიდუალურ ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემის დავალდებულება, დევნილის შემწეობის თანხის დანიშვნა და საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის 208-ე მუხლის საფუძველზე, ადმინისტრაციული ორგანოს მხრიდან მიყენებული მატერიალური ზიანის – მიუღებელი შემწეობის თანხის 2008 წლის სექტემბრიდან ანაზღაურება წარმოადგენდა (ტ. I, ს.ფ. 1-12). თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2010 წლის 10 სექტემბრის გადაწყვეტილებით გ. ც-შვილის სასარჩელო მოთხოვნა მოპასუხისათვის დევნილის სტატუსის მინიჭების შესახებ ახალი ინდივიდუალურ ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემის დავალდებულების ნაწილში დაკმაყოფილდა, ხოლო დანარჩენ ნაწილში მოსარჩელეს უარი ეთქვა სარჩელის დაკმაყოფილებაზე (ტ. I, ს.ფ. 76-82).

საკასაციო სასამართლო დადგენილად მიიჩნევს, რომ მოცემულ შემთხვევაში გ. ც-შვილის საკასაციო საჩივრის მოთხოვნას საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის 208-ე მუხლის საფუძველზე, მატერიალური ზიანის – მიუღებელი შემწეობის თანხის 2008 წლის სექტემბრიდან ანაზღაურება წარმოადგენს. საკასაციო სასამართლო აღნიშნავს, რომ გასაჩივრებული განჩინება მატერიალური ზიანის – მიუღებელი შემწეობის თანხის ანაზღაურებაზე უარის თქმის ნაწილში არის სრულიად დაუსაბუთებელი.

საკასაციო სასამართლო განმარტავს, რომ „იძულებით გადაადგილებულ პირთა – დევნილთა შესახებ“ საქართველოს კანონის შესაბამისად, დევნილთა აღრიცხვა-რეგისტრაციას, დევნილის სტატუსის მაძიებლად ცნობასა და დევნილის სტატუსის მინიჭებას ახორციელებს საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა, განსახლებისა და ლტოლვილთა სამინისტრო. ხსენებული კანონის პირველი მუხლის თანახმად, იძულებით გადაადგილებულ პირად-დევნილად ჩაითვლება საქართველოს მოქალაქე ან საქართველოში მუდმივად მცხოვრები მოქალაქეობის არმქონე პირი, რომელიც იძულებული გახდა დაეტოვებინა თავისი მუდმივი საცხოვრებელი ადგილი და გადაადგილებულიყო საქართველოს ტერიტორიის ფარგლებში იმ მიზეზით, რომ საფრთხე შეექმნა მის ან მასთან მცხოვრები ოჯახის წევრის სიცოცხლეს, ჯანმრთელობას ან თავისუფლებას უცხო ქვეყნის აგრესიის, შიდა კონფლიქტის ან ადამიანის უფლებების მასობრივი დარღვევის გამო, ან ამ კანონის მე-2 მუხლის მე-11 პუნქტით გათვალისწინებულ შემთხვევაში.

საკასაციო სასამართლო მიუთითებს „იძულებით გადაადგილებულ პირთა – დევნილთა შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-2 მუხლზე და განმარტავს, რომ პირი, რომელიც აღნიშნულ კანონში ჩამოთვლილი მიზეზების გამო დატოვებს მუდმივ საცხოვრებელ ადგილს, დევნილად ცნობისა და დევნილის სტატუსის მინიჭების შესახებ განცხადებით მიმართავს სამინისტროს ან მის ტერიტორიულ ორგანოს. აღნიშნული კანონის მე-2 მუხლის მე-7 და მე-12 პუნქტების თანახმად, დევნილის სტატუსის მაძიებლის, დევნილად ცნობისა და დევნილის სტატუსის მინიჭებაზე უარის თქმის შესახებ გადაწყვეტილება მიიღება განცხადების წარდგენიდან ერთი თვის ვადაში.

საკასაციო სასამართლო ყურადღებას ამახვილებს „იძულებით გადაადგილებულ პირთა – დევნილთა შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-2 მუხლის მე-9 პუნქტზე, რომლის თანახმად, ამ კანონის პირველ მუხლში განსაზღვრული მიზეზების გამო მოსახლეობის მასობრივი და ექსტრემალური გადაადგილების დროს დევნილის სტატუსის მინიჭება ხდება დაუყოვნებლივ.

საკასაციო სასამართლო ვერ გაიზიარებს, კასატორის მოსაზრებას იმ საკითხთან დაკავშირებით, რომ აღნიშნული ნორმა გულისხმობს სამინისტროს ვალდებულებას იძულებით გადაადგილებულ პირს დევნილის სტატუსი მიანიჭოს ავტომატურად, მისი მხრიდან ყოველგვარი ნების გამოვლენის გარეშე.

საკასაციო სასამართლო მიუთითებს, რომ კანონი არის კანონმდებლის მიზნის განხორციელების ინსტრუმენტი და ამიტომ ის უნდა განიმარტოს მიზანმიმართულად. სასამართლომ უნდა გამოიყენოს განმარტების ისეთი წესები, რომლის მიხედვით კანონი უნდა იყოს განმარტებული კანონმდებლის მიზნისა და მისი განხორციელების შესაძლებლობის ფარგლებში. ამდენად, კანონის განმარტებისას, დადგენილ უნდა იქნეს კანონმდებლის ნება და მიზანი, რაც მხოლოდ გრამატიკული განმარტებით ვერ მიიღწევა. სასამართლომ უნდა

იხელმძღვანელოს კანონმდებლის განზრახვით, როგორც ნორმის განმარტების საშუალებით. კანონის განმარტება ემყარება გარკვეულ პრინციპებს: ობიექტურობის პრინციპს, რაც გულისხმობს, რომ განმარტება უნდა ეფუძნებოდეს კანონის ტექსტს და გამოხატავდეს კანონმდებლის ნებას; ერთიანობის პრინციპს – ყოველი ნორმა წაკითხულ უნდა იქნეს არა ამოგლეჯილად, არამედ სისტემურად, კანონის ტექსტის ლოგიკურ ჭრილში; გენეტიკური განმარტების პრინციპს – გათვალისწინებულ უნდა იქნეს კანონმდებლის მიზანი და განზრახულობა. ამდენად, მოცემულ შემთხვევაში კანონი უნდა განიმარტოს აღნიშნული პრინციპების დაცვით. ნორმის, მისი ფაქტობრივი ელემენტებისა და სამართლებრივი შედეგის დაკონკრეტება ხორციელდება ნორმაში გამოყენებული ცნებების განმარტების გზით. ხსენებული განმარტების საშუალებით ხდება სამართლებრივი ნორმის ინტერპრეტაცია და მისი შინაარსის განსაზღვრა.

საკასაციო სასამართლო ყურადღებას ამახვილებს „იძულებით გადაადგილებულ პირთა დევნილად ცნობის, დევნილის სტატუსის მინიჭებისა და დევნილთა რეგისტრაციის წესის, იძულებით გადაადგილებული პირის – დევნილის მოწმობის ფორმის, მოწმობის დებულებისა და ანკეტის ფორმის დამტკიცების თაობაზე” საქართველოს ლტოლვილთა და განსახლების მინისტრის 2007 წლის 1 ნოემბრის 124 ბრძანების მე-2 მუხლზე, რომლის თანახმად, პირი დევნილად ცნობისა და დევნილის სტატუსის მინიჭების შესახებ წერილობითი განცხადებით მიმართავს სამინისტროს ან მის ტერიტორიულ ორგანოს. ამავე მუხლის მე-11 პუნქტის თანახმად კი პირს, რომელიც განცხადებით მიმართავს სამინისტროს დევნილის სტატუსის მინიჭების თაობაზე, განცხადების მიღებიდან 10 დღის ვადაში შეიძლება ჩაუტარდეს გასაუბრება „იძულებით გადაადგილებულ პირთა – დევნილთა შესახებ” საქართველოს კანონის პირველი მუხლით გათვალისწინებული პირის დევნილად ცნობის საფუძველთან დაკავშირებით. საკასაციო სასამართლო განმარტავს, რომ აღნიშნული ნორმა აწესრიგებს დევნილის სტატუსის მინიჭების ზოგად პროცედურას. ამავე ბრძანების მე-3 მუხლი კი არსებითად გამომდინარეობს „იძულებით გადაადგილებულ პირთა – დევნილთა შესახებ” საქართველოს კანონის მე-2 მუხლის მე-9 პუნქტიდან და განსაზღვრავს, რომ მოსახლეობის მასობრივი და ექსტრემალური გადაადგილების დროს დევნილის სტატუსის მინიჭება ხდება დაუყოვნებლივ, პირადობის დამადასტურებელი დოკუმენტისა და პირთან გასაუბრების საფუძველზე. ამდენად, საკასაციო სასამართლო მიიჩნევს, რომ აღნიშნული ნორმა გულისხმობს დევნილის სტატუსის არა ავტომატურ რეჟიმში, არამედ იძულებით გადაადგილებული პირის მხრიდან ნების გამოვლენის შემთხვევაში, პირადობის მოწმობისა და მასთან გასაუბრების საფუძველზე შემჭიდროვებულ ვადაში მინიჭებას.

საკასაციო სასამართლო დადგენილად, მიიჩნევს რომ გ. ც-შვილმა ნება დევნილის სტატუსის მინიჭების შესახებ 2010 წლის 20 აპრილს გამოავლინა. ამასთან, საგულისხმოა ის გარემოება, რომ განცხადების წარდგენამდე მისთვის ცნობილი იყო დევნილის სტატუსის მინიჭების პროცედურის შესახებ, ვინაიდან, მის მეუღლეს ლეილა ბერუაშვილს მინიჭებული აქვს დევნილის სტატუსი.

საკასაციო სასამართლო ყურადღებას ამახვილებს „იძულებით გადაადგილებულ პირთა – დევნილთა შესახებ” საქართველოს კანონის მე-5 მუხლის პირველ ნაწილზე და განმარტავს, რომ დევნილთათვის დადგენილი ყოველთვიური შემწეობა გაიცემა მხოლოდ იმ პირებზე, რომლებსაც მოქმედი კანონმდებლობის თანახმად, მინიჭებული აქვთ იძულებით გადაადგილებული

პირის – დევნილის სტატუსი. ამდენად, საკასაციო სასამართლო მიიჩნევს, რომ გ. ც-შვილის მოთხოვნა მატერიალური ზიანის სახით – მიუღებელი შემწეობის თანხის 2008 წლის სექტემბრიდან (მის მიერ განცხადების წარდგენამდე) ანაზღაურების ნაწილში უსაფუძვლოა და არ უნდა დაკმაყოფილდეს.

ამასთან, საკასაციო სასამართლო ყურადღებას ამახვილებს თბილისის საქალაქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიის 2010 წლის 10 სექტემბრის გადაწყვეტილებაზე, რომლითაც გ. ც-შვილის სარჩელი დაკმაყოფილდა ნაწილობრივ და საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის 23-ე მუხლის შესაბამისად, მოპასუხეს – საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა, განსახლებისა და ლტოლვილთა სამინისტროს საქმისათვის არსებითი მნიშვნელობის მქონე გარემოებათა შესწავლისა და გამოკვლევის შემდეგ, გ. ც-შვილისათვის დევნილის სტატუსის მინიჭებასთან დაკავშირებით ახალი ინდივიდუალურ ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემა დაევალა. აღნიშნულ ნაწილში გადაწყვეტილება სააპელაციო წესით არ გასაჩივრებულა და კანონიერ ძალაში არის შესული.

საკასაციო სასამართლო მიიჩნევს, რომ საქალაქო სასამართლოს მიერ დაკმაყოფილებულ ნაწილში გ. ც-შვილის სარჩელი საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის 23-ე მუხლით გათვალისწინებულ მავალდებულებელ სარჩელს წარმოადგენდა. საგულისხმოა, რომ სასამართლო პროცესებზე სარჩელის დაზუსტება ან ტრანსფორმირება არ მომხდარა და საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის 22-ე მუხლით გათვალისწინებული შეცვლებითი სარჩელი არ წარდგენილა.

საკასაციო სასამართლო განმარტავს, რომ საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის 33-ე მუხლი აწესრიგებს მავალდებულებელი სარჩელის (23-ე მუხლის) საფუძველზე მიღებულ სასამართლო გადაწყვეტილებებს. სასამართლო იღებს გადაწყვეტილებას, რომლითაც ის ავალებს ადმინისტრაციულ ორგანოს, გამოსცეს მოთხოვნილი ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი, თუ ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემაზე უარის თქმა უკანონოა ან თუ ადმინისტრაციულმა ორგანომ არ გამოსცა აქტი კანონით გათვალისწინებულ ვადაში (სზაკ-ის მე-100 და 183-ე მუხლები), რამაც შელახა ან დაარღვია მოსარჩელის უფლებები და კანონიერი ინტერესები. მითითებული ნორმის მიხედვით, სარჩელი დასაბუთებულია, თუ დადგინდება აქტის გამოცემაზე ადმინისტრაციული ორგანოს უარის კანონშეუსაბამობა, ან მისი გამოცემის ვადების დარღვევა, რაც პირდაპირ და უშუალო (ინდივიდუალურ) ზიანს აყენებს მოსარჩელის კანონიერ უფლებას ან ინტერესს. სარჩელის დასაბუთებულობის შემოწმებისას სასამართლო ასევე არკვევს, თუ ადმინისტრაციული ორგანოს უარით რამდენად შეილახა მოსარჩელის ისეთი კანონიერი უფლებები, რომლებიც გამომდინარეობენ მატერიალური სამართლის ნორმებიდან. ამასთან, სასამართლომ ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემის თაობაზე სარჩელის დასაბუთებულობის შემოწმებისას უნდა გამოიკვლიოს, მოქმედებდა თუ არა ადმინისტრაციული ორგანო დისკრეციული უფლებამოსილების ფარგლებში; თუ ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი, რომლის გამოცემის დავალდებულებასაც ითხოვს მოსარჩელე, მოქცეულია ადმინისტრაციული ორგანოს დისკრეციული უფლებამოსილების ფარგლებში, სასამართლო უფლებამოსილია, შეამოწმოს შეცდომის არსებობა დისკრეციულ უფლებამოსილებაში, ასევე შეამოწმოს, თუ რამდენად დასაბუთებულია ამ უფლებამოსილების გამოყენება. იმ შემთხვევაში, თუ

სასამართლო დაადგენს სასკ-ის 23-ე მუხლით აღძრული სარჩელის დასაბუთებულობის იმ წანამდღვრებს, რაც დადგენილია სასკ-ის 33-ე მუხლით (აქტის გამოცემაზე უარის უკანონობა ან შეცდომა დისკრეციაში), მას ამავე მუხლის მიხედვით შეუძლია ადმინისტრაციულ ორგანოს გადაწყვეტილებით დაავალოს, გამოსცეს ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი ან თვითონ მოაწესრიგოს სადავო საკითხი. ამასთან, სასამართლო მხოლოდ იმ შემთხვევაშია უფლებამოსილი, მოაწესრიგოს სადავო საკითხი, თუ აღნიშნული ითვალისწინებს ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემას და არ საჭიროებს საქმის გარემოებათა დამატებით და არსებით გამოკვლევას. ამასთანავე, საკითხი არ მიეკუთვნება ადმინისტრაციული ორგანოს დისკრეციულ უფლებამოსილებას.

საკასაციო სასამართლო მიიჩნევს, რომ მოცემულ შემთხვევაში საქალაქო სასამართლომ დაადგინა, რომ ადმინისტრაციული ორგანოს უარი აქტის გამოცემის თაობაზე იყო კანონშეუსაბამო, რაც პირდაპირ და უშუალო (ინდივიდუალურ) ზიანს აყენებდა მოსარჩელის კანონიერ უფლებას და ინტერესს. ამასთან, საქალაქო სასამართლო არ იყო უფლებამოსილი თავად მოეწესრიგებინა სადავო საკითხი, ვინაიდან, აღნიშნული ადმინისტრაციულ ორგანოს დისკრეციულ უფლებამოსილებას წარმოადგენდა და საქმის გარემოებათა დამატებით და არსებით გამოკვლევას საჭიროებდა. ამდენად, საქალაქო სასამართლომ საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის 23-ე მუხლის შესაბამისად, მოპასუხეს – საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა, განსახლებისა და ლტოლვილთა სამინისტროს გ. ც-შვილისათვის დევნილის სტატუსის მინიჭებასთან დაკავშირებით ახალი ინდივიდუალურ ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემა დაავალა.

ამასთან, საკასაციო სასამართლო დამატებით მიუთითებს „იძულებით გადაადგილებულ პირთა დევნილად ცნობის, დევნილის სტატუსის მინიჭების და დევნილთა რეგისტრაციის წესის, იძულებით გადაადგილებული პირის – დევნილის მოწმობის ფორმის, მოწმობის დებულებისა და ანკეტის ფორმის დამტკიცების თაობაზე” საქართველოს ლტოლვილთა და განსახლების მინისტრის 2007 წლის 1 ნოემბრის 124 ბრძანების მე-2 მუხლის 22-ე პუნქტზე, რომლის თანახმად, განმცხადებლის მხრიდან სათანადო დოკუმენტაციის წარუდგენლობა არა განცხადებაზე უარის თქმის, არამედ განცხადებაზე ხარვეზის დადგენის საფუძველს წარმოადგენდა.

საკასაციო სასამართლო ყურადღებას ამახვილებს იმ გარემოებაზე, რომ გივი ცოტნიაშვილის მიერ 2010 წლის 20 აპრილს წარდგენილ განცხადებაზე მოპასუხე ადმინისტრაციულ ორგანოს ადმინისტრაციული წარმოება არ ჩაუტარება (ტ. I, ს.ფ. 64-66) და შესაბამისად, არც განცხადებისთვის დაუდგენია ხარვეზი. საკასაციო სასამართლო მიუთითებს „იძულებით გადაადგილებულ პირთა-დევნილთა შესახებ” საქართველოს კანონის მე-9 მუხლზე, რომლის თანახმად, დევნილის უფლებებს იცავს სახელმწიფო. ამავე კანონის მე-10 მუხლის თანახმად კი დევნილთათვის ამ კანონის შესაბამისად გასაწევი ხარჯები ანაზღაურდება სახელმწიფო და ადგილობრივი ბიუჯეტებიდან.

ყოველივე ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, იმ პირობებში, როდესაც კასატორის მოთხოვნას ადმინისტრაციული ორგანოს მხრიდან მიყენებული მატერიალური ზიანის – მიუღებელი შემწეობის თანხის ანაზღაურება წარმოადგენს, საქმეზე გამოყენებული უნდა იქნეს საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის 207-ე მუხლი, რომლის მიხედვით, თუ ამ კოდექსით სხვა რამ არ არის

დადგენილი ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ მიყენებული ზიანის ანაზღაურებისას გამოიყენება საქართველოს სამოქალაქო კოდექსით დადგენილი წესი. საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 411-ე მუხლის თანახმად, ზიანი უნდა ანაზღაურდეს არა მხოლოდ ფაქტობრივად დამდგარი ქონებრივი დანაკლისისათვის, არამედ მიუღებელი შემოსავლისთვისაც. მიუღებლად ითვლება შემოსავალი, რომელიც არ მიუღია პირს და რომელსაც იგი მიიღებდა, ვალდებულება ჯეროვნად რომ შესრულებულიყო.

საკასაციო სასამართლო მიუთითებს, რომ საქმეზე დადგენილი ფაქტობრივი გარემოებების საფუძველზე დადასტურებულია, რომ მოსარჩელეს ადმინისტრაციული ორგანოს ქმედებით მიადგა მატერიალური ზიანი, კერძოდ, ვერ მიიღო დევნილთათვის განსაზღვრული ყოველთვიური შემწეობა.

საკასაციო სასამართლო მიუთითებს „იძულებით გადაადგილებულ პირთა – დევნილთა შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-2 მუხლის მე-7 და მე-12 პუნქტებზე, რომელთა თანახმად, დევნილის სტატუსის მამიებლის, დევნილად ცნობისა და დევნილის სტატუსის მინიჭებაზე უარის თქმის შესახებ გადაწყვეტილება მიიღება განცხადების წარდგენიდან ერთი თვის ვადაში. „სოციალური დახმარების შესახებ“ საქართველოს მთავრობის 2006 წლის 28 ივლისის 145 დადგენილების 10⁵ მუხლის პირველი ნაწილის „ბ“ პუნქტის თანახმად კი, იძულებით გადაადგილებულ პირთა – დევნილთა და ლტოლვილთა ყოველთვიური შემწეობის ოდენობა კერძო სექტორში განსახლებულ ერთ დევნილსა და ლტოლვილზე შეადგენს – 28 ლარს.

საკასაციო სასამართლო მიიჩნევს, რომ მოპასუხე ადმინისტრაციული ორგანოს მხრიდან კანონით დადგენილ ვადაში კანონშესაბამისი (გ. ც-შვილისათვის დევნილის სტატუსის მინიჭების შესახებ) გადაწყვეტილების მიღების შემთხვევაში გ. ც-შვილი 2010 წლის ივნისიდან ყოველთვიურად მიიღებდა შემწეობას – 28 ლარის ოდენობით.

აღნიშნულიდან გამომდინარე, საკასაციო სასამართლო მიიჩნევს, რომ გ. ც-შვილის საკასაციო საჩივარი უნდა დაკმაყოფილდეს ნაწილობრივ, გაუქმდეს თბილისის სააპელაციო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2010 წლის 21 დეკემბრის განჩინება და მიღებულ უნდა იქნეს ახალი გადაწყვეტილება, რომლითაც გ. ც-შვილის სარჩელი დაკმაყოფილდება ნაწილობრივ და საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა, განსახლებისა და ლტოლვილთა სამინისტროს გ. ც-შვილის სასარგებლოდ 2010 წლის ივნისიდან, დაეკისრება მატერიალური ზიანი – მიუღებელი შემწეობის სახით – 28 ლარის ოდენობით.

ს ა რ ე ზ ო ლ უ ც ი ო ნ ა წ ი ლ ი :

საკასაციო სასამართლომ იხელმძღვანელა საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის პირველი მუხლის მე-2 ნაწილით, სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 411-ე მუხლით და

გ ა დ ა წ ყ ვ ი ტ ა :

1. გ. ც-შვილის საკასაციო საჩივარი დაკმაყოფილდეს ნაწილობრივ;
2. გაუქმდეს თბილისის სააპელაციო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატის 2010 წლის 21 დეკემბრის განჩინება და მიღებულ იქნეს ახალი გადაწყვეტილება;
3. გ. ც-შვილის სარჩელი დაკმაყოფილდეს ნაწილობრივ;
4. საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა, განსახლებისა და ლტოლვილთა სამინისტროს გ. ც-შვილის სასარგებლოდ დაეკისროს მატერიალური ზიანი – მიუღებელი შემწეობის სახით – 28 ლარის ოდენობით, 2010 წლის ივნისიდან;
5. საკასაციო სასამართლოს გადაწყვეტილება საბოლოოა და არ საჩივრდება.